

Як розвивати мовлення дитини

1. Спілкуйтеся з дитиною якомога більше, коментуйте свої дії, детально розповідайте про предмети які оточують його .

2. Збагачуйте словниковий запас малюка новими словами, пояснюючи їх.

3. Розмовляйте з дитиною повільно, граматично і чітко, ні в якому разі не «сюсюкайте» з нею .

4. Спонукайте дитину до мовлення, ставлячи їй запитання, поступово ускладнюючи їх.

5. Коли малюк говорить, виправляй його мовленнєві помилки тільки після того, як він закінчить фразу.

6. Багато читайте дитині, вчіть її переказувати, разом вчіть вірші, вчить складати цікаві історії за картинками.

7. Процес розвитку мовлення стимулює дрібна моторика рук.

Виконуй вправи для пальчиків, малюй олівцями і крейдою (не фарбами), грайте в мозаїку.

Не забувайте хвалити дитину після кожного успіху.

Правильне виконання артикуляційних вправ:

- Артикуляційні вправи слід виконувати перед дзеркалом (разом з дитиною).
- Для отримання бажаного ефекту вправи слід виконувати декілька разів на день, протягом тривалого часу.
- При виникненні запитань зверніться до логопеда.

СТАТИЧНІ ВПРАВИ

«Лопата» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Л], [С], [З], [Ц], [Р], [Ш], [Ж].

Зміст: усміхнутися, висунути широкий язик, розпластати його на нижній губі, утримуючи в цьому положенні 10—15 секунд.

Методичні рекомендації:

1. Не розтягувати сильно губ, щоб не було напруження.
2. Стежити, щоб не заверталася нижня губа.
3. Не висувати язик далеко: він має лише накривати нижню губу.
4. Бічні краї язика торкаються куточків рота.
5. Якщо ця вправа не виходить, виконувати вправу «Млинці».

«Грибок» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Р], [Ш], [Ж], [Ч].

Зміст: усміхнутися, трохи відкрити рот і присмоктати широкий язик до піднебіння, потім відкрити рот широко. (Язик нагадуватиме тонку шапку гриба, а розтягнена під'язикова зв'язка — його ніжку.) Утримувати 10—15 секунд.

Методичні рекомендації:

1. Стежити, щоб бічні краї язика були притиснуті рівномірно, жодний із них не опускався.
2. Під час повторення вправи намагатися відкривати рот ширше.

«Гірка» готує артикуляційний апарат до постановки звука [Л].

Зміст: трохи відкрити рот і зробити спинкою язика гірку. Утримувати 10—15 секунд.

Методичні рекомендації: стежити, щоб кінчик язика був опущений і розташовувався в глибині рота, а його спинка була піднята до піднебіння.

«Чашка» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Р], [Ч], [Ш],[Ж].

Зміст: широко відкрити рот. Широким язиком потягтися до верхніх зубів, але не торкатися їх. Дитині можна сказати: «Уяви, що я налила у твою чашку воду, а ти мусиш її тримати, не виливаючи». Утримувати язик у такому положенні 10— 15 секунд.

Методичні рекомендації:

1. Рот має бути широко відкритим.
2. Стежити, щоб працював тільки язик, а губи йому не допомагали, не торкалися язика — вони повинні бути нерухомими.
3. Бічні краї язика мають підніматися рівномірно — жодний із них не повинен опускатися.

«Трубочка» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [С], [З], [Ц]. *Зміст:* відкрити рот, висунути широкий язик. Підняти бічні краї язика, зробити «трубочку», дмухнути в неї. Виконати вправу 8—10 разів.

Методичні рекомендації:

1. Щоб полегшити виконання вправи, можна запропонувати малюкові висунути розпластаний язик між зубами, після чого округлити губи.
2. Якщо в дитини не виходить цей рух, використати механічну допомогу: шпателем або маленькою ложечкою натиснути на основу язика (уздовж середньої лінії) і запропонувати маляті округлити губи.

«Голка» формує в дитини кінестетичне відчуття напруження.

Зміст: відкрити рот, вузький язик висунути далеко вперед, утримувати 10—15 секунд.

Методичні рекомендації:

1. Рот широко відкритий.
2. Стежити, щоб кінчик язика не відхилявся вбік.

3. Не завертати нижню губу.

4. Якщо в малюка не виходить утримувати язик вузьким і напруженим, виконувати вправу «Годинник».

«Паркан» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Л], [С], [З], [Ц], [І], [И]. *Зміст:* зуби зімкнені. Розтягти губи в усмішці, зціпити зуби. Утримувати 10—15 секунд.

Методичні рекомендації: стежити, щоб рот не закривався.

«Хобот» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [У], [Ш], [Ж], [Ч]. *Зміст:* рот закритий, губи зімкнені. Витягнути губи вперед, утримувати в цьому положенні 10—15 секунд.

Методичні рекомендації: звертати увагу дитини на напруження висунутих уперед губ.

«Сопілка» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [У], [Ш], [Ж], [Ч]. *Зміст:* зуби зімкнені. Витягнути губи вперед, утворивши посередині отвір. Утримувати 10—15 секунд. *Методичні рекомендації:* стежити, щоб рот не відкривався.

«Усмішка», або **«Гумка»,** готує артикуляційний апарат до постановки звуків [С], [З], [Ц].

Зміст: зуби зімкнені. Розтягувати губи в усмішці, не показуючи зубів. Утримувати

10—15 секунд. *Методичні рекомендації:* стежити, щоб рот не відкривався.

ДИНАМІЧНІ ВПРАВИ

«Млинці» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Л], [С], [З], [Ц], [Ч], [Ш], [Ж].

Зміст: трохи відкрити рот, спокійно покласти язик на нижню губу і, поплескуючи по ньому губами, вимовляти склади ПЕ-ПЕ-ПЕ... Виконувати протягом 10—15 секунд.

Методичні рекомендації:

1. Стежити, щоб не заверталася нижня губа.
2. Язик широкий, його краї торкаються куточків рота.
3. Поплескувати язик губами треба кілька разів на одному видиху. Стежити, щоб дитина, повторюючи склади, не затримувала дихання. Проконтролювати виконання можна таким чином: піднести ватку до рота малюка — якщо він правильно робить вправу, ватка відхилятиметься. Водночас ця вправа дозволяє відпрацьовувати спрямований видих.

«Щітка» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [С], [З], [Ц], [Р].

Зміст: рот відкритий, губи розтягнені в усмішці, видно зуби. Кінчиком язика «чистимо» верхні та нижні зуби зсередини, роблячи рухи язиком то в один бік, то в другий (10—15 секунд).

Методичні рекомендації:

1. Губи розтягнені в усмішці, не рухаються.
2. Коли кінчик язика рухається з одного боку в другий, стежити, щоб він перебував біля ясен, а не ковзав по верхньому краю зубів.

«Віник» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [С], [З], [Ц]. *Зміст:* рот відкритий, губи розтягнені в усмішці, видно

зуби. «Замітаємо» кінчиком язика за нижніми зубами, роблячи рухи язиком знизу вгору (10—15 секунд).

Методичні рекомендації:

1. Губи розтягнені в усмішці, не рухаються.
2. Стежити, щоб під час виконання вправи кінчик язика був широким і починав рух від коренів нижніх зубів. Акцентувати увагу на тому, що кінчик язика ніби «викидає сміття», коли наближається до верхнього краю зубів.

«Смачне варення» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Л], [Р], [Ч], [Ш], [Ж].

Зміст: запропонувати дитині уявити, що вона їла варення: «Воно дуже смачне! У тебе замазалася верхня губа, злижи язиком варення з верхньої губи. Отак». Передній край широкого язика рухається по верхній губі згори вниз, але не з одного боку в другий (10 разів).

Методичні рекомендації:

1. Стежити, щоб працював лише язик, а нижня щелепа не «допомагала», не «підсаджувала» язик угору — вона має бути нерухомою (можна притримувати її пальцем).
2. Язик повинен бути широким, його бічні краї торкаються куточків рота.
3. Якщо вправа не виходить, слід повернутися до вправи «Млинці». Тільки-но язик стане розпластаним, потрібно шпателем або маленькою ложечкою підняти його вгору й завернути на верхню губу.

«Годинник» формує в дитини кінестетичне відчуття напруження. *Зміст:* малюкові кажуть: «Послухай, як цокає годинник. Подивися, як ходить його маятник. Пограймося в годинник, а маятником буде твій язичок». Рухи повторюють 10 разів.

Методичні рекомендації:

1. Рот відкритий, губи всміхаються.

2. Стежити, щоб язик рухався вільно — не ковзав по краю зубів.
3. Тягнутися язиком по черзі то до правого вуха, то до лівого.
4. Дитина має рухати язиком вільно, дорослий задає темп, рахуючи.

«Гармошка» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Р], [Ч], [Ш], [Ж]. *Зміст:* усміхнутися, трохи відкрити рот і присмоктати широкий язик до піднебіння (як під час виконання вправи «Грибок»). Далі, не опускаючи язика, закривати й відкривати рот (як розтягуються міхи гармошки, так розтягується й під'язикова вуздечка). Виконувати протягом 10—15 секунд.

Методичні рекомендації:

1. Під час виконання вправи губи не рухаються.
2. Стежити, щоб бічні краї язика були притиснені рівномірно: жодний із них не повинен опускатися.
3. Під час повторення вправи намагатися відкривати рот ширше.

«Гойдалка» готує артикуляційний апарат до постановки звука [Л]. *Зміст:* трохи відкрити рот, покласти широкий язик за нижні зуби (зсередини) й утримувати його в такому положенні протягом 5 секунд (ведучий голосно рахує від 1 до 5). Потім підняти широкий язик за верхні зуби (так само зсередини) й утримувати його там протягом 5 секунд. Так по черзі змінювати положення язика 6—10 разів.

Методичні рекомендації: стежити, щоб працював тільки язик, а нижня щелепа й губи залишалися нерухомими.

«Конячка» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Л], [Р].

Зміст: дитині пропонують: «Покажімо язиком, як цокують копита конячки». Дорослий демонструє, як язик присмоктується до піднебіння, потім відривається від нього, при цьому виходить звук, схожий на цокання копит. Стежити, щоб кінчик язика рухався безпосередньо вгору, не відхиляючись, і

цокав за верхніми зубами (10 разів).

Методичні рекомендації:

1. Спочатку вправу виконують у повільному темпі, який потім прискорюється.
2. Нижня щелепа не повинна рухатися — працює тільки язик.
3. Стежити, щоб кінчик язика не завертався.

«Фарба» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Р], [Ч], [Ш], [Ж]. *Зміст:* трохи відкрити рот і «погладити» кінчиком язика тверде щднебіння, рухаючи язик уперед-назад.

Методичні рекомендації:

1. Губи й нижня щелепа мають бути нерухомими.
2. Стежити, щоб кінчик язика сягав внутрішньої поверхні верхніх зубів під час руху вперед і не виходив за межі рота.

«Барабан» готує артикуляційний апарат до постановки звука [Р].

Зміст: відкрити рот, поставити широкий язик за верхні зуби, багато разів чітко вимовити

звук *Щ*: Д-Д-Д..., постукуючи кінчиком язика по верхніх альвеолах (горбках за верхніми зубами).

Методичні рекомендації:

1. Рот має бути весь час відкритий, губи всміхаються, нижня щелепа не рухається, працює тільки язик.
2. Стежити, щоб звук [Щ] мав характер чіткого удару, кінчик язика не завертався.
3. Якщо вправа не виходить, потрібно повернутися до вправи «Чашка».
4. Звук [Д] треба вимовляти так, щоб відчувався струмінь видихуваного повітря. Для перевірки можна піднести до рота смужку паперу—у разі правильного виконання вправи вона відхилитиметься.

«Змія» формує в дитини кінестетичне відчуття напруження.

Зміст: широко відкрити рот, висовувати вузький язик і потім ховати його назад. Повторювати протягом 10—15 секунд.

Методичні рекомендації:

1. Стежити, щоб рот не закривався.
2. Вузький язик має висовуватися далеко вперед.
3. Якщо виконати вправу не вдається, повернутися до вправи «Голка».

«Кішка» готує артикуляційний апарат до постановки звуків [Л], [Р], [Ч], [Ш], [Ж]. *Зміст:* запропонувати дитині уявити, що вона перетворилася на кошеня й хоче попиту молока з тарілочки (умовну тарілку можна зробити з долоньки). Висунути широкий язик «чашечкою» і, завертаючи його бічні краї вгору, «набрати» молоко в рот. Виконувати 10—15 разів.

Методичні рекомендації:

1. Рот має бути відкритим і не закриватися.
2. Стежити, щоб працював лише язик, а нижня щелепа не допомагала, не «підсаджувала» язик угору — вона повинна бути нерухомою (можна притримувати її пальцем).
3. Язик має бути широким, а його бічні краї— піднятими (нагадувати чашку).

«Цукерка» формує в дитини кінестетичне відчуття напруження.

Мета: відпрацьовувати відчуття напруження язика. *Зміст:* у закритому роті напружений язик натискає то на одну щоку, то на другу. Виконувати протягом 10—15 секунд.

Методичні рекомендації:

1. Губи мають бути з'єднаними.
2. Прикласти долоньку малюка до щоки, щоб він міг перевірити ступінь напруження язика.